

Voorwoord

Dit boek is geschreven op woensdag. Ik weet eigenlijk niet eens meer hoe het ging, toen ik twaalf jaar geleden begon bij de Nieuws bv, maar op de een of andere manier is de woensdag mijn dag geworden en dat is nooit meer veranderd. Twaalf jaar lang was mijn week eromheen gebouwd. Op maandag een beetje de oren spitsen, voelen wat de nieuwsweek zal brengen, op dinsdag al voorzichtig proberen een eerste gedachte op te schrijven, of met wat geluk een eerste alinea, of toch op z'n minst een soort van richting. Op woensdag de rest, wat in de praktijk vaak neerkwam op: alles. Opstaan, koffie, en dan tikken. Hardop voorlezen. Doortikken. Rondje lopen met de hond. Intussen een zin opschrijven in de notities op mijn telefoon. Ineens weten hoe het verder moet. Snel terug naar huis. Laptop weer openklappen. Die ene zin opschrijven. Daarna toch weer vastlopen. Soms in de auto nog verder schrijven, want op een gegeven moment had ik studentchauffeurs die me naar Hilversum en vervolgens naar een theater brachten, en dat betekende nog een vol uur extra om te tikken op de rijdersstoel (één keer moeten uitstappen vanwege de wagenziekte, maar dat is de prijs die een deadlinejunkie betaalt). Eenmaal bij de studio eerst melden bij de beveiliging, wachten op een bezoekerspasje, dan de draaideur door, de trap op (geen geduld voor de lift) en dan bij de studio snel de laptop weer open voor de laatste paar zinnen die ik be-

dacht had op de trap, tenminste, als ik niet afgeleid was door de posters die daar hingen, elke keer nieuwe, van elke keer nieuwe nro-programma's, wat ik nooit helemaal begrepen heb, in een grijs betonnen trappenhuis achter in het hoekje van het nos-gebouw waar je alleen met een moeizaam verkregen bezoekerspasje naar binnen kan reclame maken voor je televisieprogramma's, maar ik heb nooit de tijd gehad er iemand eens een kritische vraag over te stellen want op de heenweg had ik haast. Ik moest meestal namelijk de laatste alinea nog tikken, en de tekst naar de redactie sturen, en dan als de sodemieter in de studio gaan zitten om hem voor te lezen. Op de terugweg konden die posters me niet zoveel meer schelen, want dan was ik opgelucht dat ik het toch weer rond had gekregen, soms blij dat ik het allemaal gezegd had, maar vaak ook nog twijfelend over dat ene zinnetje dat misschien toch anders had gemoeten. Gauw die trap af, pasje weer inleveren, en de auto in. Klaar voor de rest van de week.

Dat is zo een paar honderd woensdagen gegaan. En tussen die woensdagen door speelde zich een decennium af dat je gerust krankzinnig mag noemen. Oorlog, pandemie, MH17, Functie Elders, stikstof, Trump, genocide, ook nog eens tegen de achtergrond van een klimaat dat langzaam op hol slaat zonder dat we er nog aan toekomen daarmee bezig te zijn.

Toen ik besloot om dit boek te gaan maken had ik eigenlijk bedacht om dat in het voorwoord allemaal eens fijn te gaan duiden. Ruim een decennium aan radiocolumns, daar kun je allerlei lijnen doorheen trekken, daar kun je een prachtige analyse mee maken van de tijd waarin we leven en het punt waar we nu zijn en misschien wel antwoord geven op die ene prangende vraag: hoe zijn we hier in godsnaam beland?

Maar al vrij snel leek me dat eigenlijk een doodsaaï voorwoord. In een museum wil je ook niet de bordjes lezen. Je wil de dino's zien.

Dus ik ga al die columns niet uitleggen, of analyseren, of naar elkaar toe zitten schrijven. Ik heb gewoon honderd woensdagen uitgekozen waarvan ik denk dat ze van belang zijn, soms omdat ze nog heel erg actueel zijn, of soms juist hilarisch achterhaald, soms omdat er namen in voorkomen die we allang zijn vergeten, soms namen met inmiddels een andere bijsmaak (ik ben zelf bijzonder trots op het feit dat ik Marjolein Faber al in 2015 in de smiezen had!), van sommige columns kan ik de zinderende woensdagochtendwoede nog voelen, van sommige was ik al vergeten dat ik ze had geschreven. En allemaal samen zijn ze precies het tijdsbeeld dat ik voor ogen had.

Terwijl ik ze terug zat te lezen zag ik ook mijn eigen leven aan me voorbijtrekken. Mijn kinderen zijn in dit decennium geboren, en opgegroeid, en tussen de regels door zie ik precies door welke fase we gingen. In het begin worden er hier en daar nog wat luiers verschoond, tegen het einde vraag ik me af of ze een smartphone nodig hebben. En intussen werd ik zelf ook ouder natuurlijk. Ik zie mijn eigen stijl veranderen door de jaren heen, in het begin vaak nog wat joliger, de laatste jaren wat feller, en of dat komt omdat ik inmiddels een langzaam opbollende veertiger ben of omdat de wereld besloten heeft zich in de armen van het fascisme richting de afgrond te begeven weet ik niet, maar eerlijk is eerlijk: het bevalt me wel. Ik ben vaak op woensdag door dat trappenhuis naar de uitgang gelopen terwijl ik twijfelde over de toon, of ik niet te hard was geweest voor deze of gene en of ik het allemaal wel zo stellig had kunnen zeggen, maar achteraf had het natuurlijk best nog een tandje harder gemogen. Er heeft zich namelijk niemand iets van aange-

trokken. Ik heb niets kunnen veranderen. Alleen die eensdenschachterij in Ermelo zit in de problemen. Maar dat komt niet door mijn column – dat hebben ze zelf voor elkaar geritseld.

Dit boek is geschreven op woensdag, midden in de week, als je nog niet echt terug kan blikken en ook nog niet weet wat je te wachten staat. Geniet ervan.

Pieter

Ik heb me heel vaak in mijn leven afgevraagd hoe ik zou handelen als het ooit oorlog zou worden. Vanaf dat ik als kind op school hoorde over de Tweede Wereldoorlog en verzetsstrijders en nsb'ers en vredesduiven en oorlogshitsers was ik benieuwd waar ik me op die schaal precies zou bevinden als er ineens een strijd en een vijand zouden zijn.

Wat er afgelopen week gebeurde is nog lang niet vergelijkbaar, maar het was wel een goede waarschuwing voor mezelf. Ik was boos, en als Rutte afgelopen vrijdag had gezegd: we sturen het leger erop af, had ik ze misschien nog wel juichend staan uitzwaaien ook. En met mij miljoenen zogeheten leunstoelgeneraals. Ik schrok van de woede die één raket in een land kan losmaken. Misschien is het maar goed dat de Gazastrook zo ver van ons verwijderd is, want de reactie van Netanyahu op de raketaanvallen daar is nog diplomatiek en beheerst vergeleken met sommige reacties die ik hier in Nederland tegenkwam.

En ik snap het. Maar voor één keer ben ik heel blij dat Mark Rutte zo'n voorzichtige man is. Dat eerst die lichamen terugkomen zodat nabestaanden afscheid kunnen nemen, voordat we stoere taal gaan uitslaan. Dit was niet het moment om een statement te maken. Dat moment komt straks, als alle slachtoffers uit die waanzin zijn weggehaald. En dat moment had een paar maanden geleden kunnen zijn, toen er een diplomaat in elkaar werd geslagen, Green-

peace-activisten werden gegijzeld, homo's gemolesteerd en onze koning en koningin een biertje dronken met de man die daar verantwoordelijk voor was. Het was toen al een slecht idee, en nu is het alleen nog maar dommer. Mark Rutte beweerde destijds dat dialoog en economische betrekkingen de beste manier waren om iets te bereiken bij Poetin. Dat geldt inderdaad waarschijnlijk voor bijna elke wereldleider, maar inmiddels is wel duidelijk dat de correcte route bewandelen bij Poetin geen zin heeft. Het is heel netjes dat ons kabinet telkens goed nadenkt over de volgende zet, maar het probleem is: wij zijn aan het schaken, terwijl Poetin zit te dammen. Gewoon op hetzelfde speelbord.

De vraag is: wat moet je dan wel doen, behalve nooit meer meewerken aan bijvoorbeeld het WK van 2018 of andere feestjes waar Poetin zijn prestige mee oppoetst. Gisteren zijn al een aantal nieuwe sancties afgekondigd, er komen er hopelijk meer, maar misschien ligt hier een mooie kans voor al die leunstoelgeneraals die vinden dat Rutte veel harder moet optreden. We kunnen zelf ook wat doen. Ik denk dat je met pinpassen en cv-ketels meer oorlog kunt voeren dan met commando's en F16's. Dit is bijvoorbeeld een prachtig moment om met z'n zeventien miljoenen op groene stroom over te stappen, zonnepanelen op ons dak te leggen, of mee te investeren in een windmolen zodat we geen Russisch gas meer nodig hebben. Dit is een goed moment om te stoppen met tanken bij de Shell of BP of een van de andere olieboeren die voor miljarden zakendoen met Poetin, hoewel als je consequent wil zijn er volgens mij dan geen enkel tankstation meer overblijft dat wel deugt. Elektrische auto kopen dus, liefst een Duitse, want hoe meer Audi en Volkswagen aan ons verdienen hoe minder ze naar Rusland hoeven te exporteren – en hoe makkelijker Angela Merkel zal durven zwaardere sancties te treffen. Dit

is een prachtige zomer om niet naar Frankrijk op vakantie te gaan, het land dat vrolijk twee marineschepen aan Poetin verkoopt ondanks druk uit Europa en de vs.

Maar dit is vooral het moment om de hand in eigen boezem te steken. Dit is een heel goed moment om bijvoorbeeld op de Zuidas alle brievenbussen eens af te lopen en te ontdekken welke wapenhandelaars daar allemaal een loketje hebben. Wij zijn een belastingparadijs én een van de grootste wapenexporteurs ter wereld. Dat is geen hele gezellige combinatie. Als er dan toch mensen zijn die druk op Mark Rutte willen zetten, laat het dan dáárover gaan in plaats van over hoe we een kansloze grondoorlog tegen Poetin moeten beginnen.

Maar als ik mijn collega-leunstoelgeneraals één tip mag geven, van boze burger tot boze medeburger: wacht een weekje. Het lijkt me wel degelijk verstandig de woede even te laten bekoelen. Er is de afgelopen dagen al genoeg verontwaardigds geroepen over harder optreden, andere toon, zwaardere sancties en een dag van nationale rouw. En die laatste wens heeft Mark Rutte dan tenslotte maar vervuld. Misschien ook wel omdat dan in elk geval vanmiddag even één minuutje iedereen zijn mond houdt.